

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งบการเงินนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้บริหารของกิจการเนื่องจากต้องใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ทำให้ผู้บริหารทราบถึงผลการดำเนินงานของธุรกิจและทำให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารงาน ฐานะการเงิน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางการเงินของกิจการ ผู้ใช้งบการเงินประกอบไปด้วยบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารของกิจการ ผู้ลงทุน ผู้ให้กู้และเจ้าหนี้ ลูกจ้างหรือกลุ่มตัวแทน ลูกค้า รัฐบาล และหน่วยงานราชการ ผู้ใช้งบการเงินมักใช้กำไรในการวัดผลการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ที่ต้องการใช้งบการเงิน (เมธากุล เกียรติกระจาย และศิลปพร ศรีจันทพร, 2547, หน้า 5) แต่มีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการใช้ข้อมูลงบการเงินที่เหมือนกันคือ เพื่อต้องการใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของกิจการ สำหรับวัตถุประสงค์ของการใช้งบการเงินของทางภาษีอากรนั้น เป็นการจดทะเบียนรายได้ให้กับรัฐบาลเพื่อนำเงินไปใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศ โดยมีการกำหนดเป็นกฎหมายให้กิจการมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการ ภ.ง.ด.50 เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลทุกสิ้นงวดบัญชี โดยทั่วไปแล้วภาษีเงินได้นิติบุคคลจะคำนวณจากฐานกำไรสุทธิ ซึ่งเป็นการคำนวณหากำไรตามประมวลรัษฎากรและกฎระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติของกรมสรรพากรที่ได้บัญญัติขึ้น เรียกเกณฑ์ดังกล่าวว่า เกณฑ์สิทธิ สำหรับหลักเกณฑ์ในการคำนวณหากำไรสุทธิเพื่อวัดผลการดำเนินงานนั้นเป็นข้อมูลที่เกิดจากการจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีที่เรียกกันว่า เกณฑ์คงค้างหรือเกณฑ์พึงรับพึงจ่าย ความแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีและภาษีอากร ทำให้กำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีเกิดความแตกต่างกัน ทั้งนี้มีความแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีและภาษีอากรมีหลายเรื่องด้วยกัน เช่น การที่ทางภาษีอากรมีการกำหนดรายได้ที่ไม่ถือเป็นรายได้ มีการกำหนดรายจ่ายที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ และรายจ่ายที่ไม่ให้ถือเป็นรายจ่าย ซึ่งในทางบัญชีไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าว (ธนิฎา ไตรวรรณนท์, 2548, หน้า 54-59)

จากผลการวิจัยในอดีตของ สุนีย์ ชัยภิญโญ (2532, บทคัดย่อ) และกาญจนากรก เพิ่มสันติธรรม (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีกับบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พบว่า มีรายการความแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีกับประมวลรัษฎากร

หลายเรื่องด้วยกันและนักบัญชีส่วนใหญ่เลือกปฏิบัติตามหลักการบัญชีในการจัดทำงบการเงินมากกว่าบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร

ดังนั้น ในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล กิจการจึงต้องทำการปรับปรุงกำไรทางบัญชีให้สอดคล้องกับเงื่อนไขตามประมวลรัษฎากรให้ได้ตัวเลขและนำไปยื่นเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามแบบ ภ.ง.ด.50 ผลการปรับปรุงดังกล่าวก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างกำไรที่ใช้ในการวัดผลการดำเนินงานของกิจการกับกำไรที่ใช้ในการยื่นเสียภาษี การที่นักบัญชีจะต้องทำการปรับปรุงกำไรทางบัญชีให้เป็นกำไรทางภาษีเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักบัญชีเลือกที่จะวางรูปแบบบัญชีให้สอดคล้องกับบทบัญญัติประมวลรัษฎากร เพื่อจะได้เกิดความสะดวกประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเก็บตัวเลขมาทำการปรับปรุงกำไร ทำให้รายงานทางการเงินที่นำเสนอต่อบุคคลภายนอกไม่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการและผู้ใช้งบการเงินเกิดความไม่เชื่อถือในความถูกต้องของงบการเงิน ทำให้นักบัญชีรุ่นหลังมีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของประมวลรัษฎากรแทนหลักการบัญชี ส่งผลให้หลักการบัญชีถูกละเลยทั้งที่โดยเจตนาและไม่เจตนา

นอกจากนี้ความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษียังเป็นปัญหาคอคณะกรรมาธิการกำหนดมาตรฐานการบัญชีในการนำไปบังคับใช้ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 56 เรื่อง ภาษีเงินได้ เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าวมีเนื้อหาค่อนข้างมาก ซับซ้อนและยากต่อการทำความเข้าใจ โดยเฉพาะกับนักบัญชีที่ไม่เคยสนใจผลแตกต่างระหว่างจำนวนภาษีที่คำนวณจากกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี ทำให้เกิดข้อสงสัยถึงความเหมาะสมในการออกมาตรฐานการบัญชีเรื่องนี้ (อังครัตน์ เจริญบริวัฒน์, 2545, หน้า 8) และสมควรที่จะบังคับมาตรฐานเรื่องนี้กับทุกประเภทกิจการและทุกขนาดกิจการหรือไม่ เนื่องจากอาจทำให้ประโยชน์ที่ได้รับของกิจการที่มีขนาดของความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีที่มีไม่มากนักไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี โดยเฉพาะในประเด็นกิจการขนาดใหญ่มีความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีมากกว่ากิจการขนาดเล็กหรือไม่ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดขนาดของกิจการที่ควรจะมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 56 นอกจากนี้นำไปใช้เป็นแนวทางกำหนดหลักการบัญชีและภาษีอากรให้มีความสอดคล้องกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติของนักบัญชีที่จะต้องทำการปรับปรุงรายการกำไรทางบัญชีให้เป็นกำไรทางภาษี และนำไปใช้ในการกำหนดขนาดของกิจการและประเภทธุรกิจที่จะนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 56 เรื่อง ภาษีเงินได้ ไปบังคับใช้ การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาถึงรายการที่ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี
2. เพื่อศึกษาถึงกิจการขนาดใหญ่มีความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีมากกว่ากิจการขนาดเล็ก
3. เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีของกลุ่มอุตสาหกรรม

สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากหลักการบัญชีและภาษีอากรมีความแตกต่างกัน ทำให้ในการเสียภาษีอากรของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะต้องทำการเก็บตัวเลขและปรับปรุงรายการต่าง ๆ ทั้งด้านรายรับและรายจ่ายตามบัญชีเพื่อปรับปรุงกำไรทางบัญชีให้สอดคล้องกับประมวลรัษฎากร และนำไปใช้เป็นกำไรในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามแบบ ภ.ง.ด.50 ซึ่งการปรับปรุงดังกล่าวก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี จากงานวิจัยในอดีต

สุนีย์ ชัยภิญโญ (2532, บทคัดย่อ) และ กาญจน์กนก เพิ่มสันติธรรม (2544) ได้มีการศึกษาความแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีและประมวลรัษฎากร จากผลการศึกษาพบว่า มีรายการความแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีและประมวลรัษฎากรในหลายประเด็นด้วยกัน และได้มีนักวิจัยบางท่านได้ศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีกับประมวลรัษฎากรตามขนาดของกิจการ มีดังนี้

สุนีย์ ชัยภิญโญ (2532, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีกับบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร ในการคำนวณกำไรสุทธิของนิติบุคคลโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์นักบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและธุรกิจขนาดใหญ่ที่ไม่ได้จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากผลการศึกษาพบว่า นักบัญชีส่วนใหญ่เลือกปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ดังนั้น ผลจากการที่กิจการขนาดใหญ่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีย่อมก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีเนื่องจากความแตกต่างของหลักการบัญชีและภาษีอากร ประกอบกับกิจการขนาดใหญ่มีแรงจูงใจทางด้าน

ภาษีมีการนำแนวทางของภาษีอากรมาใช้ในการวางแผนภาษีเพื่อให้จำนวนเม็ดเงินที่ต้องเสียภาษีนั้นมีจำนวนน้อยที่สุด หรือประหยัดที่สุด มีการนำรายการที่ทางภาษีอากรให้ถือเป็นรายจ่ายแต่ในทางบัญชีไม่ถือเป็นรายจ่ายมาใช้ในการวางแผนภาษี เช่น ในทางภาษีอากร กิจการสามารถนำผลขาดทุนสุทธิที่ยกมาไม่เกิน 5 รอบระยะเวลาบัญชีมาหักจากกำไรสุทธิปีปัจจุบันได้ แต่ในทางบัญชีกิจการไม่สามารถนำผลขาดทุนก่อนปีปัจจุบันมาหักจากกำไรสุทธิปีปัจจุบัน เนื่องจากผลขาดทุนสุทธิของปีก่อนไม่ใช่ค่าใช้จ่ายในการหารายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีปีปัจจุบันและไม่ใช่ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการดำเนินงาน นอกจากนี้กิจการขนาดใหญ่มีการลงทุนโดยใช้เงินทุนจำนวนมาก ทำให้กิจการเกิดผลขาดทุนและได้นำผลขาดทุนสุทธียกมาไม่เกิน 5 ปีมาใช้ในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อยื่นเสียภาษี ทำให้ขนาดของความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีของกิจการขนาดใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างมาก สำหรับมูลเหตุที่ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีของกิจการขนาดเล็ก จากงานวิจัยในอดีตของ นวลศรี วงศ์ทางสวัสดิ์ (2510, หน้า 15) ได้กล่าวไว้ว่า มูลเหตุที่ทำให้กำไรสุทธิต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะและขนาดของธุรกิจ ถ้าผู้ประกอบการเป็นธุรกิจขนาดเล็กและไม่มีรายการต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลแตกต่างระหว่างกำไรสุทธิทางบัญชีและยอดกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ก็ควรจะบันทึกรายการ หรือวางระบบบัญชีให้สอดคล้องกับประมวลรัษฎากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิชัย จันทราวดี (2520, หน้า 117 อ้างอิงจาก เกษรี ณรงค์เดช, 2517, หน้า 250) กล่าวว่า กิจการส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นกิจการขนาดเล็กและขนาดกลาง เจ้าของผู้บริหารงานของกิจการใช้ความสามารถและประสบการณ์ของตนเองเป็นหลัก ไม่เห็นความสำคัญของข้อมูลในงบการเงินที่ได้จากการใช้หลักการบัญชี งบการเงินของกิจการขนาดเล็กจัดทำขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ผิดข้อกำหนดของกฎหมาย จึงทำให้กิจการขนาดเล็กส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามแนวทางภาษีอากรมีการใช้กำไรที่เกิดจากแนวทางภาษีอากรไปในการวัดผลการดำเนินงานและการยื่นเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยไม่ต้องทำการปรับปรุงกำไรทางบัญชีให้เป็นกำไรทางภาษี ทำให้กิจการขนาดเล็กมีความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีไม่แตกต่างกัน

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาของการตั้งสมมติฐานดังนี้

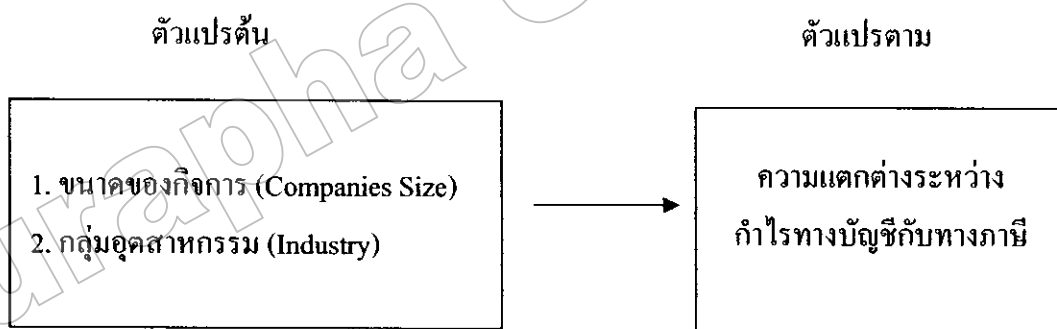
H₁: กิจการขนาดใหญ่มีความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษียมากกว่ากิจการขนาดเล็ก

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ด้วย เนื่องจากอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันย่อมมีลักษณะการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างกัน เช่น อุตสาหกรรมจีนส่วนขนานยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนด้านสินทรัพย์ประเภท เครื่องจักร และอุปกรณ์ทดสอบเป็นจำนวนมาก ทำให้อุตสาหกรรมดังกล่าวมีการซื้อสินทรัพย์โดย

การทำสัญญาเช่าการเงิน ทำให้กิจการ ไม่ต้องจ่ายเงินสดทั้งก้อนในการจัดซื้อสินทรัพย์ดังกล่าว การทำสัญญาเช่าการเงินในทางบัญชีกิจการจะต้องรับรู้เป็นสินทรัพย์และหนี้สินในงบดุล โดยถือว่า กรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์เป็นของผู้เช่าเมื่อมีการส่งมอบ ดังนั้น ในแต่ละงวดกิจการจะนำสินทรัพย์ ดังกล่าวมาคำนวณค่าเสื่อมราคาและนำดอกเบี้ยจ่ายไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณกำไรทางบัญชี แต่ในทางภาษีอากรถือเป็นว่าสัญญาเช่าแบบลิสซิ่ง ซึ่งการลิสซิ่งก็คือสัญญาเช่าทรัพย์สินตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยถือว่ากรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ดังกล่าวยังไม่ใช่ของกิจการ ผู้ให้เช่า ลิสซิ่งยังคงมีสิทธิหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์นั้น แต่ผู้เช่าลิสซิ่งไม่มีสิทธิหักค่า สึกหรอและค่าเสื่อมราคา แต่สามารถนำค่าเช่ามาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสีย ภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ตามปกติ ทำให้กลุ่มอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์มีความแตกต่างระหว่าง กำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีแตกต่างไปจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ๆ ดังนั้นจึงเป็นที่มาของ การตั้งสมมติฐานดังนี้

H₂: กลุ่มอุตสาหกรรมแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี ที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดของการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มีผู้ศึกษาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบัญชีและภาษีอากร ดังนั้น ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการกำหนด มาตรฐานการบัญชี นักบัญชี ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากร และหน่วยงานของ รัฐ คือ กรมสรรพากร ประโยชน์ของงานวิจัยนี้ ได้แก่

1. เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี ในการกำหนดขนาดของกิจการและประเภทของธุรกิจในการนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 56 เรื่อง ภาษีเงินได้มาบังคับใช้
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับนักบัญชี ในการปรับปรุงรายการที่ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีและนำไปใช้ในการวางแผนภาษี
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากร ในการวางแผนการสอบบัญชี เกี่ยวกับรายการที่ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี
4. เพื่อใช้เป็นข้อมูลของเจ้าพนักงานของรัฐ สังกัดกรมสรรพากร ในการวางแผนการตรวจสอบเกี่ยวกับกำไรที่ใช้ในการยื่นเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล
5. เพื่อใช้เป็นข้อมูลของนักวิจัย นักวิชาการในการศึกษาในเชิงวิชาการในครั้งต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย และเสียภาษีจากฐานกำไรสุทธิ
2. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ เริ่มตั้งแต่รอบระยะเวลาบัญชี 1 มกราคม 2545-31 ธันวาคม 2548
3. สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาจะทำการศึกษาจากกิจการที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา

ข้อจำกัดของการศึกษา

1. ผู้ศึกษาเลือกนิติบุคคลที่จดทะเบียนและอยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ฉะเชิงเทราเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยสืบค้นจากฐานข้อมูลของกรมสรรพากร ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่นำมาทดสอบบางอุตสาหกรรมมีจำนวนจำกัด
2. ข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นข้อมูลในช่วงรอบระยะเวลาบัญชี 1 มกราคม 2545 - 31 ธันวาคม 2548 เนื่องจากข้อมูลในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีความสมบูรณ์
3. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้ฐานข้อมูลของกรมสรรพากร ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของการเข้าถึงข้อมูลในแต่ละรายของกลุ่มประชากรไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่เนื่องจากข้อจำกัดด้านฐานข้อมูล และอายุของเอกสาร

4. ความแตกต่างของรายการตามหลักการบัญชีและภาษีอากรมีความแตกต่างกันหลายรายการ แต่ในด้านการเปิดเผยข้อมูลตามแบบแสดงรายการ ภ.ง.ด.50 มีการเปิดเผยเพียงบางรายการเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

กำไรทางบัญชี หมายถึง กำไรหรือขาดทุนสำหรับงวด ก่อนหักค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้
กำไรทางภาษี หมายถึง กำไร (ขาดทุน) สำหรับงวดซึ่งคำนวณตามเกณฑ์ของข้อบังคับที่กำหนดโดยหน่วยงานจัดเก็บภาษี เพื่อใช้คำนวณภาษีที่ต้องชำระ (หรือได้รับคืน)

กิจการขนาดเล็ก ได้แก่ กิจการขนาดย่อมและขนาดกลางในทางภาษีอากร หมายถึง บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีทุนชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกิน 5 ล้านบาท

กิจการขนาดใหญ่ ได้แก่ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีทุนชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีเกิน 5 ล้านบาท

ผลแตกต่างชั่วคราว หมายถึง ผลแตกต่างระหว่างมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์และหนี้สินที่แสดงในงบดุลกับฐานภาษีของสินทรัพย์และหนี้สินนั้น ผลแตกต่างชั่วคราวจะอยู่ในประเภทใดประเภทหนึ่งระหว่าง

ผลแตกต่างชั่วคราวที่ต้องเสียภาษี หมายถึง ผลแตกต่างชั่วคราวที่ทำให้เกิดจำนวนเงินที่ต้องชำระภาษีในการคำนวณกำไร (ขาดทุน) ทางภาษีสำหรับงวดอนาคต เมื่อกิจการได้รับประโยชน์คืนจากสินทรัพย์หรือจ่ายชำระหนี้ตามมูลค่าตามบัญชี

ผลแตกต่างชั่วคราวที่ใช้หักภาษี หมายถึง ผลแตกต่างชั่วคราวที่สามารถนำไปหักเมื่อกิจการคำนวณกำไร (ขาดทุน) ทางภาษีสำหรับงวดอนาคต เมื่อกิจการได้รับประโยชน์คืนจากสินทรัพย์หรือจ่ายชำระหนี้ตามมูลค่าตามบัญชี

รายได้ที่ให้ถือเป็นรายได้ตามประมวลรัษฎากร ได้แก่ รายได้ที่ต้องถือเป็นรายได้ตามประมวลรัษฎากร

รายจ่ายที่ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายตามประมวลรัษฎากร ได้แก่ ภาษีเงินได้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ค่ารับรอง หนี้สูญ เงินสำรอง และรายจ่ายที่ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคา เงินบริจาค ฯลฯ

รายได้ที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้หรือรายจ่ายที่มีสิทธิหักได้เพิ่มขึ้น ได้แก่ รายได้ส่วนที่ได้รับการยกเว้นภาษีตามที่กฎหมายกำหนดและรายจ่ายเฉพาะส่วนที่มีสิทธิหักได้เพิ่มขึ้นจากรายจ่ายที่จ่ายจริง

ขาดทุนสุทธิที่มีสิทธินำมาหักตามกฎหมาย ได้แก่ ขาดทุนสุทธิที่ปรับปรุงตามประมวล
รัษฎากรแล้วยกมาไม่เกิน 5 รอบระยะเวลาบัญชีก่อนรอบระยะเวลาบัญชีปัจจุบันหรือผลขาดทุน
สุทธีก่อนรอบระยะเวลาบัญชีปัจจุบันที่หักได้ตามกฎหมายอื่น

รายจ่ายเพื่อการกุศลสาธารณะส่วนที่เกินร้อยละ 2 ได้แก่ รายจ่ายเพื่อการกุศลสาธารณะ
หรือเพื่อการสาธารณประโยชน์ ตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรีในส่วนที่
ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิ

รายจ่ายเพื่อการศึกษาหรือเพื่อการกีฬาส่วนที่เกินร้อยละ 2 ได้แก่ รายจ่ายเพื่อการกีฬา
ตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรีในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิ